

HUNGERSNÖDEN I FINLAND – UPPGIFTER FÖR GYMNASIET

Uppgifterna genomförs tillsammans med materialpaketet Hungersnöden i Finland.

Gå till materialpaketet här: [Hungersnöden i Finland](#).

Missväxtårens mat

- (HI, HÄ)** Bekanta er med barkbröd och dess tillverkning.
  - Vad är barkmjöl och hur tillverkas det?
  - En vuxen människa behöver omkring 2 000–3 000 kilokalorier per dag. 100 gram av barkbröd där hälften av mjölet är rågmjöl innehåller högst 150 kilokalorier (150 kcal/100 g). Hur mycket barkbröd behöver en vuxen person äta för att uppfylla energibehovet för en dag?
  - Är barkbröd nyttigt? Varför eller varför inte?
- (HI, SL)** Förklara hur följande saker förbättrade möjligheterna att klara sig under kristider.
  - Husdjur
  - Jakt
  - Ransonering

Statliga åtgärder och hjälp mot motprestation

- (HI, SL)** Förklara hur följande saker förbättrade möjligheterna att klara sig under kristider.

Bekanta er med material om statliga åtgärder och hjälp mot motprestation och besvara sedan följande frågor ANTINGEN ur perspektivet för missväxtåren ELLER ur perspektivet för matbristen under slutet av 1910-talet.

Ange ett exempel på hur

- människorna kompenserade för den hjälp som de fått av andra.
- staten försökte hjälpa hungrande människor.
- staten försvårade människornas lidande.

Överlevarnas sorg

- (HI, SL, HÄ)** Läs texten nedan där Pekka Mähönen miss förhållandena i Sonkajärvi under missväxtåren. Besvara på de frågor som ställts i samband med texten.

Källa: Kotiseutumustiinpanoja Sonkajärveltä 1860–1870 (Hembydsanteckningar från Sonkajärvi 1860–1870). Pekka Mähönens berättelse, upptecknad på 1920-talet. Kuopio kulturhistoriska museums arkiv A498. Du hittar det ursprungliga materialet [här](#) (på finska).

"Men 1867 var ett år som såg ut att vilja göra slut på livsbetingelserna. Sommaren kom sent. Vi körde på isar ännu i början av juni. Vi kunde börja med vårbruket först innan midsommar. När marken var kall och blöt var det svårt att svedja korn. Det tog lång tid innan kornet sköt brodd på åkrarna och svedjorna. Tiden för vårsådden var kall; säden mognade sakta. Runt Mosedagen i september svedde frosten säden och potatisblasten. Det sägs att man kunde skörda tunna korn endast från vissa svedjor på högre kullar.

Inte ens de äldre hade upplevt något liknande som den vintern som kom. Vissa tidigare år hade ju varit dåliga, men man hade alltid på något sätt klarat sig trots matbristen. Endast få gårdar hade fortfarande spannmål från året innan. På vissa gårdar hade man skurit en del råg innan frosten kom, men största delen av rågen förstördes av frosten. Rouskörden var medelmåttig. Potatisen var små på grund av den kalla sommaren och tidiga frosten. Man fick förlita sig på barkbröd. De som hade mjöl blandade mjölet med bark; andra fick äta bark som den var."

- Vilka grödor lyckades man odla och vilka skördar misslyckades under sommaren 1867?
- Varför blev skörden så dålig?
- Förklara varför flest människor under missväxtåren dog av svält på vårvintern 1868.

"Folk började gå omkring och tigga. De var oftast från orten, men också från andra orter som till exempel Sotkamo, Paltamo, Ristijärvi och Rautavaara. Unga män erbjöd sig i stora skaror att arbeta på gårdarna med bara mat som lön. Man kunde dock inte ta emot dem när man inte ens hade tillräckligt med mat för sin familj.

Många dog av svält och många av invärtes sjukdomar som orsakats av att man ätit bark. Flest människor dog i Sälevä läsförhörsförsamling. Det behövdes män att gräva gravar på Rutakko begravningsplats och ännu fler till Idensalmi begravningsplats. De fattigaste begravdes i gemensamma gravar. En söndag hade det varit så många avlidna som skulle begravas på Rutakko begravningsplats att man fick gräva en gemensam grav som var nästan lika lång som hela den dåvarande begravningsplatsen. Dit sänkte man kistorna, alltid två och två bredvid varandra."

- Under missväxtåren dog omkring 150 000 finländare av svält och hungersjukdomar. Leta reda på ett föremål i klassrummets material som har tillverkats under missväxtåren till minne av en avliden närstående.
- Ta reda på om det finns något minnesmärke på din hemort för människor som gått bort på grund av missväxtåren, inbördeskriget eller fångläger.

Du kan leta efter information till exempel på din hemkommuns webbplats, församlingens webbplats eller på adresserna www.tyovaenliike.fi (på finska) samt katovuodet1860.wordpress.com (på finska).

"I Kuopio fanns det mattmjöl från Ryssland, men i och med att det var långt dit och resan med häst var besvärlig fick man inte mattmjöl heller så att det alls skulle ha räckt till. Mjölet hade till viss del blivit skämt. Det hade blivit fuktigt och blivit klimpigt. Efter barkbrödet var bröd som bakats av mattmjöl ändå som den finaste delikatessen. I början åt man ofta alldeles för mycket av brödet. Matsmältningsorganen var ovana med bröd och många dog efter att de ätit det.

1868 var en ovanligt bra sommar för tillväxt. Redan på våren kunde man se att råggrödorna var bra. Kornet växte mycket bra. Potatis- och rovskördarna var rikliga. Hungeråret förblev ett sorgligt minne som man kommer att berätta om från generation till generation."

- I dagens Finland sörjer staten på olika sätt för att finländare inte svälter. Staten ser frågan både ur den enskildas perspektiv och ur perspektivet för hela landet. För det första försäkrar staten sig om att maten inte tar slut i Finland (stöd till lantbruket, handelsförbindelser, Försörjningsberedskapscentralen). För det andra sörjer staten för att alla har möjlighet att skaffa sig tillräckligt med mat (bidrag, förmåner, skolbispisningen).

Fundera på om det trots dessa åtgärder skulle kunna bli svält i Finland i dag. Varför eller varför inte?